

Afslutningsvis vil jeg komme ind på de sindssyges retsstilling på de psykiatriske afdelinger. Heller ikke her mener jeg, at det afgørende er, om magtmisbrug finder sted eller ej. Undersøgelser af dette ville være vanskeligt. Vort system lægger ikke op til selvkritik – tværtimod må enhver, der vil bevare hoved og stilling, stædigt fastholde sin fejlfrihed. Men ganske uden dybtgående undersøgelser kan man fastslå, at de sindssyges retsstilling er ringe, fordi der er ringe kontrol med magtudøvelsen. Det er stort set således, at magten kontrollerer sig selv. Dette er ensbetydende med, at den, der er underlagt magten, står svagt, dvs. er afhængig af magthaverens godhed.

Der findes naturligvis adgang til at klage til instanser uden for afdelingen. Denne adgang er dog ret formel og bureaukratisk. En udvidelse af denne adgang vil derfor formentlig kun øge det formelle præg og bureaukratiet. Den sikreste vej må være, at der til afdelingerne knyttes særlige personer, der har til opgave at sikre de sindssyges rettigheder, særlig hvor der anvendes tvang. Efter den nuværende lov udpeges der bistands-/tilsynsværger, men særlig blandt pårørende. Alene at give pårørende en funktion som beskyttere, er en svaghed i systemet. Det er

således tilsynsværgens pligt at sikre, at den administrative frihedsberøvelse ikke varer længere end nødvendigt. En pårørende kan jo mere eller mindre ubevidst være interesseret i, at opholdet bliver langvarigt. Den tilsynsførende rettighedssikrede person bør derfor også være uafhængig af patienten og dennes familie. Endvidere bør han/hun være særlig sagkyndig – formentlig juridisk uddannet samt med særlig psykiatrisk indsigt – fordi rettigheder bør hvile på et sikkert sagligt grundlag og ikke på følelsesmæssigt engagement.

Det vil utvivlsomt give anledning til problemer, om der ansættes sådanne tilsynsførende. Men det er min overbevisning, at disse problemer kun vil være udtalte den første tid. På længere sigt vil den kontrollerende funktion kunne styrke ikke alene patienterne, men også personalet. For sidstnævnte er det nemlig et problem, at patienternes rettigheder og deres eget skøn bygger på et usikkert retsgrundlag.

Også de skitserede lovændringer vil utvivlsomt medføre problemer og mange overvejelser. Men problemerne er ikke uoverskuelige, såfremt den klare målsætning er at sikre de sindssyge samme rettigheder som andre.

STEEN BORBERG

Litteratur:

Hans Adserballe: Frihedsberøvelse og tvang i psykiatrien (disputats). FADLs Forlag. København 1977.

Steen Borberg: Strafferetspsykiatri. Schultz. Københavns 1981.

Artiklen bragt i Information 8. januar 1982 (side 4) under overskriften: *Magtmisbrug mod sindssyge er indbygget i særlovgivningen.*